Opiskelijoille kokemuksia ja kompetenssia Lukemattomat mahdollisuudet -hankkeessa

8.3.2021

Kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelijat ovat osallistuneet aktiivisesti Lukemattomat mahdollisuudet -hankkeen toimintaan. Se oli tärkeä tavoite jo hankehakemuksen kirjoittamisvaiheessa. Hankkeen työpajatoiminnassa ideoitiin ja testattiin taidelähtöisiä menetelmiä nuorten aikuisten (16-35-vuotiaat) tekstitaitojen parantamiseen ja lukuinnon herättelyyn. Siinä myös kehitettiin palvelumuotoilun menetelmiä käyttäen uudenlaisia kirjastopalveluja ja päivitettiin jo olemassa olevia palveluja niin, että ne kiinnostaisivat lukemattomia nuoria aikuisia.

Taidelähtöisten ohjausmenetelmien testaaminen

Pedagogiset taidot ovat olennainen osaamisen alue kirjasto- ja tietopalvelualan ammattilaisen työssä, johon sisältyy yhä enemmän sekä ryhmien että yksittäisten ihmisten ohjausta. Ohjaustaidot ovatkin keskeinen kompetenssi Kirjasto- ja tietopalvelualan amk-opinnoissa. Lukemattomat mahdollisuudet -hankkeessa opiskelijat ovat päässeet harjoittelemaan ryhmien ohjaamista ja taidelähtöisten menetelmien käyttöä ohjauksessa hankkeen eri vaiheissa.

Hankkeen alkuvaiheessa hanketoimijat ideoivat ja testasivat nuorten aikuisten ryhmien parissa taidelähtöisiä menetelmiä, joita voitaisiin jatkossa hyödyntää kirjastoissa esimerkiksi aikuisryhmien lukuohjauksessa. Lukuohjauksessa tavoitteena on parantaa tekstitaitoja ja madaltaa lukemisen kynnystä. Opiskelijat pääsivät mukaan sekä suunnittelemaan että toteuttamaan työpajoja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijaryhmille. Työpajojen suunnittelussa lähdettiin liikkeelle ohjattavan ryhmän mielenkiintojen selvittämisestä. Mielenkiintojen pohjalta opiskelijat toteuttivat mm. reseptityöpajan cateringalan opiskelijoille ja tekstityöpajan rakennus- ja sähköalan opiskelijoille.

Hankkeen tärkeä tuotos on Lukulux-verkkokäsikirja jonka yksi osa koostuu testattujen taidelähtöisten menetelmien kuvailuista ja toteutusten ohjeistuksesta. Ne ovat käytännön työkaluja, joiden mukaisesti voidaan suunnitella ryhmien ohjaustilanteita ja joita voidaan soveltaa tarpeen mukaan.

Kun Lukulux- verkkokäsikirja ilmestyi, haluttiin hankkeessa siihen kootuista menetelmistä lisää kokemuksia. Opiskelijat saivat jälleen mielenkiintoisen tehtävän työpajamenetelmien testaajana osana opintoja. He perehtyivät Lukuluxiin ja siellä oleviin ohjausmenetelmien kuvauksiin. Sen jälkeen opiskelijat työskentelivät pareittain ja valitsivat ohjausmenetelmän ja suunnittelivat, kuinka sitä sovelletaan ohjaustilanteessa. Ohjattavina oli saman alan ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Sekä ohjausta harjoittelevilta että ohjattavana

olevilta opiskelijoilta kerättiin palautetta ohjaustilanteesta. Ohjaajina toimineista opiskelijoista yli puolet vastasi kiinnostuneensa taidelähtöisistä menetelmistä ja ohjaamiseen suhtauduttiin innostuneesti.

Lukirastit

Lukemattomat mahdollisuudet -hankkeessa toteutettiin syksyllä 2019 Lukirastit-työpaja SeAMKin kampuksella Tapio-salissa. Lukirastit-työpaja on Jose ry:n (Joensuun seudun erilaiset oppijat ry) kehittämä toiminnallinen työpaja erilaisista oppimistekniikoista. Seinäjoen kaupunginkirjasto toteuttaa Lukirastit-työpajaa osana Tuuppari-toimintaa. SeAMKin kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelijoita osallistui Lukirasteille sekä ohjaajina että ohjattavina. Opiskelijat saivat jälleen ohjauskokemusta ja sitä ennen perehdytyksen erilaisiin oppimistekniikoihin ja opiskelutaitoja tukeviin toimintatapoihin ja välineisiin. Samalla karttui opiskelutaitoihin ja erilaisiin oppijoihin liittyvä osaaminen. Myös tiimityötaitoja tarvittiin Lukirasteilla, samoin kuin muissakin hankkeen ohjaustehtävissä. Lukirastit-työpaja toteutettiin myös seuraavana syksynä ja silloinkin opiskelijat olivat mukana pajatoiminnassa.

Kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelijoita kokeilemassa kalenterointitekniikoita Lukirastien työpajassa Tapio-salissa.

Uusien ja päivitettyjen kirjastopalvelujen palvelumuotoilu

Hankkeeseen osallistuneen Seinäjoen kaupunginkirjaston osatoteutukseen kuului myös uusien kirjastopalvelujen muotoilu hankkeen kohderyhmälle sekä jo olemassa olevien palvelujen päivittäminen heille sopiviksi. Vetoapua tähän saatiin SeAMKin kirjasto- ja tietopalvelualan sekä kulttuurituotannon opiskelijoiden yhteisestä palvelumuotoilun opintojaksosta. Opiskelijat työskentelivät koronakevään 2020 kaupunginkirjaston toimeksiannosta hankkeen mielenkiintolähtöistä ajattelua hyödyntäen ja loivat kirjastolle uusia sekä tuunattuja palvelukonsepteja. Kohderyhmän tavoittaminen, pajojen järjestäminen sekä fasilitointitaidot joutuivat kaikki koetukselle virtuaalisesti toimittaessa ja korona-ajan toimintatapoja opetellessa. Toimeksiannostaan opiskelijat selvisivät kuitenkin hienosti ja osa tuotetuista palvelukonsepteista on otettu mukaan Seinäjoen kaupunginkirjaston palveluvalikoimaan. Lopputulokset ovat myös hankkeen Lukulux-käsikirjan kautta kaikkien kirjastojen hyödynnettävissä.

Opinnäytetyöt

Opinnäytetyöt ovat merkittävä osa ammattikorkeakoulun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa ja hankkeen tarpeista syntyi useampia opinnäytetöitä niin Turussa kuin Seinäjoella. SeAMKissa Kalle Salonpään ja Sani Anttilan opinnäytetyössä testattiin hankkeen lukuohjausmallia ja kehitettiin sen toiminnan pohjalta lukemaan innostava tarinallinen pakopeli nuorille aikuisille. Maiju Päivärinta taas tutki työssään aikuisten selkokielisten kirjastokokoelmien kehittämistä ja käyttöä kuudessa yleisessä kirjastossa. Näiden opinnäytetöiden lisäksi hankkeen tuottamaa materiaalia on hyödynnetty myös muissa tutkinto-ohjelman opinnäytetöissä.

Projektityöt/-opinnot

Opintojen aikana pyritään parantamaan opiskelijoiden projektityöskentelyn sekä kehittämistoiminnan taitoja, ja tähän hanketyö soveltuu mielestämme erinomaisesti. Hankkeen tarpeiden pohjalta opiskelijoille tarjottiin erilaisia projekteja, joissa omaa osaamista pääsi testaamaan. Onnistunut esimerkki projektiopinnoista on Seinäjoen ja Turun ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden yhdessä suunnittelemat ja toteuttamat kaksi Lukuapproksi nimettyä lukuhaastetta. Lukuhaasteiden kautta haluttiin kiinnittää huomiota myös ammattikorkeakoululaisten lukemiseen, avata tekstitaitojen moninaisuutta ja kannustaa lukemaan. Haaste toteutettiin 2019 ja 2020 ja tekstien äärelle houkuteltiin erilaisin tapahtumin, lukuvinkein, somen kautta sekä muun muassa haalarimerkkien ja muiden palkintojen kannustamana.

Emma Lahtinen ja Paula Moisio Lukuappron ständillä Frami F:n aulassa.

Toinen esimerkki projektimuotoisesta toteutuksesta oli hankkeen loppuseminaariin organisoitu Lukemisen markkinat -messutapahtuma. Koska korona muutti loppuseminaarin suunnitelmia useita kertoja, opiskelijoiden kekseliäisyys joutui toistuvasti koetukselle ja ongelmanratkaisutaitoja todella päästiin kokeilemaan. Tämänkin tehtävän opiskelijat hoitivat ansiokkaasti loppuun asti. Opettajan näkökulmasta hankkeessa toimiminen yhdessä opiskelijoiden kanssa on merkinnyt tasavertaista, hauskaa ja innovatiivista työskentelyä.

Lukemattomat mahdollisuudet -hanke päättyy helmikuussa 2021 ja sen rahoittajana on toiminut Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR). Muita hanketoimijoita ovat olleet Turun ammattikorkeakoulu, Jyväskylän yliopisto ja Seinäjoen sekä Turun kaupunginkirjastot. Hankkeen tulokset jäävät monin tavoin elämään SeAMKin Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelmaan. Uuteen opetussuunnitelmaan, joka otetaan käyttöön tänä syksynä, on sisällytetty 5 op:n Lukuohjaus-opintojakso. Lukulux-käsikirjaa tullaan jatkossakin hyödyntämään opetuksessa ja mielenkiintolähtöisyys tullaan ottamaan huomioon palvelumuotoilun opinnoissa.

Satu SalmelaSari Mäkinen-Laitila

Lukemattomat mahdollisuudet -hankkeessa työskennelleet Kirjasto- ja tietopalvelualan lehtorit
SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Kuvat: Sari Mäkinen-Laitila